

А.С. Шарко – магістрантка юридичного факультету
Державного вищого навчального закладу
“Українська академія банківської справи НБУ”;
науковий керівник – канд. іст. наук, зав. кафедри державно-правових дисциплін
ДВНЗ “УАБС НБУ” **А.О. Ткаченко**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ ЯК УМОВА ГАРАНТУВАННЯ ПРАВА ВКЛАДНИКІВ

Взагалі, таємниця – це сфера об’єктивної реальності, що прихована від нашого сприйняття або розуміння. З однієї сторони, це все те, що на даний момент не усвідомлене інтелектом людини, з іншої – це дещо вже відоме, але з визначеною метою приховане від інших людей. Банківська таємниця є надзвичайно важливим елементом відносин у банківській практиці.

Дослідники по різному підходять до визначення правової природи та поняття “банківська таємниця”. Так, В. Кротюк під банківською таємницею розуміє зобов’язання банку зберігати таємницю щодо операцій своїх клієнтів [5, с. 63]. Д.О. Гетьманцев вважає визначення терміну через правову категорію зобов’язання неправильним, адже зобов’язання, в силу своєї природи, реалізується у правовідносинах носія цього зобов’язання та особи, на користь якої повинні бути вчинені певні дії (утримання від вчинення дій). Крім того, вказане визначення передбачає збереження інформації виключно за операціями клієнтів банку і тим самим звужує обсяг поняття банківської таємниці, залишаючи поза його межами інформацію за рахунками, вкладками клієнтів та угодами (правочинами), які вчиняють клієнти банку [2, с. 232].

На думку Л. Стрельбицької, банківська таємниця – це відомості, що не підлягають розголошенню й охороняються державою як службова таємниця. [5, с. 65] Є. Карманов досліджуваний термін трактує у вузькому значенні як обов’язок банку зберігати таємницю за операціями клієнтів, захист від ознайомлення з банківськими операціями сторонніх осіб, таємницю по операціях, рахунках і вкладах своїх клієнтів і кореспондентів; у широкому значенні, як різновид службової таємниці [3, с. 113]. І. Безклубий вважає, що банківська таємниця – це встановлена законом та гарантована банком система правових та спеціальних технічних засобів, що забезпечують правовий режим обмеженого доступу до інформації про банківський рахунок, операції за рахунком і відомості про клієнта [1, с. 19].

Ст. 60 Закону України “Про банки і банківську діяльність” трактує банківську таємницю як інформацію щодо діяльності та фінансового стану клієнта, що стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин із ним чи третіми особами при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту. Отже, існування такої великої кількості визначень свідчить, що нині існує поняття “банківська таємниця”, закріплене в Законі України “Про банки і банківську діяльність” є недосконалим і потребує змін.

Посягання на банківську таємницю почали здійснюватись практично одночасно з появою банків. Історики стверджують, що банківська таємниця як конфіденційність відомостей про вклади у банках має майже 300-літню історію. Вона народилася у Швейцарії. Свого подальшого розвитку банківська таємниця набула у Кримінальному уложенні Росії 1903 р. (ст. 544). Термін “банківська таємниця” в радянському законодавстві втілювався виключно у понятті “таємниця вкладу”. На сьогодні питання забезпечення банківської таємниці регулюється низкою нормативно-правових актів, у т.ч. Законом “Про банки і банківську діяльність”. Стаття 60 ЗУ містить перелік відомостей, що становлять банківську таємницю:

- 1) відомості про банківські рахунки клієнтів, у тому числі кореспондентські рахунки банків у Національному банку України;
- 2) операції, які були проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди;
- 3) фінансово-економічний стан клієнтів;
- 4) системи охорони банку та клієнтів;
- 5) інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи-клієнта, її керівників, напрями діяльності;
- 6) відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація;
- 7) інформація щодо звітності по окремому банку, за винятком тієї, що підлягає опублікуванню;
- 8) коди, що використовуються банками для захисту інформації.

Банки зобов’язані забезпечити збереження банківської таємниці шляхом:

- 1) обмеження кола осіб, що мають доступ до інформації, яка становить банківську таємницю;
- 2) організації спеціального діловодства з документами, що містять банківську таємницю;
- 3) застосування технічних засобів для запобігання несанкціонованому доступу до електронних та інших носіїв інформації;
- 4) застосування застережень щодо збереження банківської таємниці та відповідальності за її розголошення у договорах і угодах між банком і клієнтом.

Службовці банку при вступі на посаду підписують зобов’язання щодо збереження банківської таємниці.

Інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається у конкретно визначених випадках. Вимога відповідного державного органу на отримання інформації, яка містить банківську таємницю, має відповідати чітко встановленій формі. Особи, винні в порушенні порядку розкриття та використання банківської таємниці, несуть відповідальність згідно із законами України.

Таким чином, категорія “банківська таємниця” є одним з центральних понять банківського законодавства. Законодавство України надає вичерпний

перелік відомостей, що належать до банківської таємниці та встановлює чіткий порядок її розкриття. Проте аналіз наукової літератури свідчить, що правове регулювання банківської таємниці є недосконалим і таким, що потребує численних змін і доповнень, оскільки її гарантування є однією з умов ефективного функціонування всієї банківської системи.

Література

1. Безклубий, І. Поняття банківської таємниці [Текст] / І. Безклубий // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 7. – С. 39–44.
2. Гетьманцев, Д. О. Банківське право України [Текст] / Д. О. Гетьманцев, Н. Г. Шукліна. – К. : ЦУЛ, 2007. – 344 с.
3. Карманов, Є. Банківська таємниця та легалізація злочинних доходів [Текст] / Є. Карманов // Право України. – 2001. – № 12. – С. 110–114.
4. Кротюк, В. Правові аспекти банківської таємниці [Текст] / В. Кротюк, А. Іюффе // Право України. – 1998. – № 12. – С. 62–66.
5. Стрельбицька, Л. Правові засади захисту банківської та комерційної таємниці [Текст] / Л. Стрельбицька // Юридична Україна. – 2005. – № 4. – С. 64–69.